

LỖ TẤN

LỊCH SỬ TIỂU THUYẾT

TRUNG QUỐC

LƯƠNG DUY TÂM (DỊCH)

LƯƠNG DUY THỨ (HIỆU ĐÍNH)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

LỖ TẤN

LỊCH SỬ TIỂU THUYẾT TRUNG QUỐC

Dịch giả
LƯƠNG DUY TÂM & LƯƠNG DUY THỨ
Biên tập
LƯƠNG DUY THỨ

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

LỜI GIỚI THIỆU

Lỗ Tấn là một trong các danh nhân văn hóa thế giới thời hiện đại (được tổ chức Văn hóa Giáo dục Liên hiệp quốc UNESCO tôn vinh năm 1981, nhân 100 năm ngày sinh của ông). Lỗ Tấn cũng là nhà văn cách mạng Trung Quốc được Bác Hồ kính yêu, quý trọng⁽¹⁾ và rất gần gũi với bạn đọc Việt Nam.

Bạn đọc khắp thế giới biết Lỗ Tấn qua nhân vật điển hình “siêu dân tộc, siêu giai cấp, siêu thời đại”⁽²⁾ - AQ trong truyện vừa nổi tiếng *AQ chính truyện*. Bạn đọc cũng biết Lỗ Tấn qua hàng loạt truyện ngắn của ông như *Nhật ký người điên, Thuốc, Cầu phúc, Cố hương* v.v...

Nhưng Lỗ Tấn còn là một học giả. Các sách *Lịch sử văn hóa Trung Quốc* đều coi ông là nhà văn hóa thời cận đại - một nhà văn hóa theo khuynh hướng cách tân, chủ trương cách mạng giải phóng dân tộc. Ông nghiên cứu sâu sắc Nho học, Đạo học, so sánh nó với *Upanishad* Ấn Độ cũng như *Shinto* Nhật Bản. Phải chăng, đó chính là “phần chìm” của “tảng băng trôi” - theo cách nói của Hemingway? Bởi vì có hiểu sâu sắc văn hóa dân tộc mình, có hiểu cận kề văn hóa dân tộc khác để hiểu mình hơn, để tránh thiên lệch “ở nhà nhất mẹ nhì con”, thì mới có thể phát hiện và phê phán những thói hư tật xấu không nên có của dân tộc mình. Các biểu hiện “quốc dân tính Trung Hoa” được thể hiện qua *AQ chính truyện* và hàng loạt

⁽¹⁾ Xin xem thêm: *Bác Hồ với Lỗ Tấn*, Lương Duy Thứ., Tập san *Kiến thức ngày nay*, số tháng 10-1996.

⁽²⁾ Từ điển văn học hiện đại Trung Quốc, H. 1989.

truyện ngắn, tạp văn... chính là “phần nổi” được thăng hóa từ phần chìm vững chắc là một hành trang văn hóa đầy đặn.

Các bộ sách nghiên cứu của ông như *Trung Quốc tiểu thuyết sử học*⁽³⁾, *Hán văn học sử cương yếu*, các bài tạp văn như *Thầy Khổng ở Trung Quốc ngày nay*, *Phong độ Ngụy Tần và mối quan hệ giữa rượu, thuốc và văn chương* v.v... sẽ giúp chúng ta hiểu thêm tư tưởng, tài năng và nhân cách Lỗ Tấn.

Hán văn học sử cương yếu (Đại cương lịch sử văn học Hán), là tập bài giảng về Lịch sử văn học Trung Quốc, từ khởi thủy qua *Kinh thi*, *Sở từ* đến văn học đời Tần, Hán. Ông giảng các chuyên đề này ở Đại học Hạ Môn từ năm 1926 rồi sau đó ở Đại học Trung Sơn từ 1927. Chuyên đề gồm 10 chương, bắt đầu từ định nghĩa Văn là gì? Văn chương là gì? Thơ bắt đầu từ đâu? Ông nói đến sáu điển của *Kinh thư* và sáu nghĩa của *Kinh thi*. Ông bàn về chữ “vô vi” của Lão Tử, cái “phong phú hoa mỹ” của Trang Tử và cho rằng, văn Trang Tử “các tác giả cuối Chu không ai hơn ai được”. Ông dành những lời lẽ xúc động nhất cho Khuất Nguyên và đánh giá cao tác dụng của *Ly tao*: “*Ly tao* ra đời tưới thấm rừng văn hết sức xa rộng”. Ông cho rằng, Lý Tư với bài phú *Can việc đuổi khách phú* (Gián trực khách phú) chính là tái gia văn học đời Tần. Ông đồng cảm sâu sắc với bi kịch của Tư Mã Thiên và khen *Sử ký* là “một thiên *Ly tao* không vần” (Vô vận chi *Ly tao*).

Những kiến giải về lịch sử văn học Trung Quốc của ông không những có giá trị mở đường cho việc soạn thảo lịch sử văn học mới bắt đầu thời bấy giờ (trước kia, người ta chỉ sưu tập, bình luận hoặc thẩm văn mà thôi) mà hơn nửa thế kỷ qua vẫn được coi là chuẩn mực. Ông vốn dự định viết một bộ Lịch sử văn học hoàn chỉnh, nhưng do hoàn cảnh đành bỏ dở. Song nếu chúng ta kết nối *Hán văn học sử cương yếu* với *Phong độ Ngụy Tần...*, *Đường truyền kỳ khảo* và nhất là *Trung Quốc tiểu thuyết sử lược*... thì cũng có thể hiểu được quan điểm của ông về sự phát triển của văn học Trung Quốc 2500 năm.

⁽³⁾ Xem *Sơ lược lịch sử tiểu thuyết Trung Quốc*, Lương Duy Tâm dịch, NXB Văn hóa, H. 1996.

Có thể thấy, ông đánh giá cao tác dụng của tư tưởng Đạo gia, đặc biệt là Trang Tử đối với sự phát triển tư duy thẩm mỹ và sáng tạo văn chương. Trước kia, người ta thường nói đến “Văn tải đạo” “Thi ngôn chí” của Nho gia và quên đi sự trói buộc của các chuẩn tắc đạo đức đối với cá tính sáng tạo. Với tư cách một nhà văn - một cá tính sáng tạo, Lỗ Tấn đã thấy rõ điều đó. Không chỉ một lần ông nói tính khuôn sáo kinh viện xa rời cuộc sống của Nho giáo. Đọc kỹ các chương II, III, IV của sách này, cùng với các bài nói về phong độ Ngụy Tấn, về Lưu Linh, Kê Khang v.v... chúng ta sẽ hiểu ông hơn.

Cũng với tư cách một nghệ sĩ ông có sự đồng cảm sâu sắc với các nhân cách cao cả, tuy có lúc cô đơn không hợp với đời, nhưng họ đã hát ca bằng tất cả trái tim chân thành và nhạy cảm. Những dòng ông viết về nỗi cô trung của Khuất Nguyên, về cái chết của Giả Nghị, về Tư Mã Tương Như và Tư Mã Thiên... đã toát lên điều đó.

Một điều nữa cần đề cập, đó là sách viết bằng cổ văn - một loại cổ văn cũng điêu luyện như Sái Nguyên Bồi, Dương Hạnh Phật cùng thời ấy. Phải chăng đây là một nghịch lý, bởi vì thời này Lỗ Tấn đang cùng với Trần Độc Tú, Hồ Thích... nhiệt liệt đề xướng dùng bạch thoại thay thế cổ văn? Là nghịch lý nhưng cũng thuận lý, bởi vì đây là sách nghiên cứu dưới dạng đề cương, đòi hỏi tính cô đọng, hàm súc cao, dùng cổ văn để thể hiện là thuận tay với các học giả Trung Quốc thời ấy. Có điều, biết được sự uyên thâm cổ văn của Lỗ Tấn chúng ta sẽ càng trân trọng chủ trương dùng bạch thoại thay cổ văn của ông; cũng giống như vậy, biết được sự nghiên cứu công phu về Nho giáo của ông thì cũng sẽ có thái độ trân trọng hơn đối với sự phê phán có phần gay gắt của ông đối với Khổng Tử.

Lỗ Tấn là nhà văn hiện đại Trung Quốc mà sáng tác (bao gồm truyện ngắn, tạp văn, thơ v.v...) hầu như đã được dịch toàn bộ ra Việt văn. Sách nghiên cứu của ông cũng đã dịch một số. Cuốn *Trung Quốc tiểu thuyết sử lược* và *Hán văn học sử cương yếu* được in lần này, sẽ giúp chúng ta hiểu thêm tài năng và tâm huyết của một văn hào nhân loại.

GS. LƯƠNG DUY THỨ

Phần thứ nhất

TRUNG QUỐC TIỂU THUYẾT SỬ LƯỢC

TÓM TẮT TÁC PHẨM

Lời đề

Lời tựa

Chương 1. Những trước tác cùng bình luận về tiểu thuyết của nhà viết sử.

Nghệ văn chí trong *Hán thư*, *Kinh tịch chí* trong *Tùy thư* nói thế nào - *Kinh tịch chí* trong *Đường thư* bắt đầu không có lời tựa; *Nghệ văn chí* trong *Tân Đường thư* bắt đầu đưa lui truyện quý thần vào tiểu thuyết. Hồ Ứng Lâm - đời Minh - chia tiểu thuyết làm sáu loại; Tứ khố thư mục đời Thanh chia tiểu thuyết làm ba loại; Tứ khố thư mục còn đưa lui Cổ sử vào tiểu thuyết - Biến lệ của thư mục.

Chương 2. Thần thoại với tiểu thuyết.

Nguồn gốc của tiểu thuyết: Thần thoại.

Trung Quốc khuyết mất thần thoại nguyên thủy; Việc thần thoại chuyển hóa thành tiểu thuyết - Những sách chứa nhiều thần thoại cùng tiểu thuyết: *Sơn Hải kinh*, *Mục thiên tử truyện*, *Sở từ*, *Thiên vấn*, v.v... Nguyên nhân việc thần thoại Trung Quốc mất mát đi.

Chương 3. Những tiểu thuyết mà *Nghệ văn chí* trong *Hán thư* ghi chép - Những tiểu thuyết có ghi trong *Hán chí* nay đều thất lạc: Y đoãn thuyết, Chư tử thuyết, Thanh sử tử, Sư khoán, Ngũ sơ Chu thuyết, Bách gia, Vụ thành tử với Tống tử.

Chương 4. Những tiểu thuyết của người đời Hán mà nay còn thấy. Tiểu thuyết của người đời Hán mà nay còn thấy thì đều là sách làm giả *Thần dị kinh* và *Thập châu ký* của Đông Phương Sóc. *Hán võ cổ sự*, *Hán võ nội truyện* của Ban Cố. *Hán võ động minh ký* của Quách Hiến, *Tây kinh tạp ký* của Lưu Hâm, *Phi Yến ngoại truyện* của Linh Huyền với *Tập sự bí tâm* của người đời Hán.

Chương 5. Sách quỷ thần chí quái đời Lục triều (Thượng). Việc các nhà văn truyền bá chuyện thần quái, *Liệt dị truyện* của Ngụy Văn Đế, *Bác vật chí* của Trương Hoa, *Sưu thần ký* của Can Bảo, *Sưu thần hậu ký* của Đào Tiềm, *Dị uyển* của Lưu Kính Thúc, *U minh lục* của Lưu Nghĩa Khánh, *Tục tề hài ký* của Ngô Quân, ảnh hưởng của Ấn Độ trong các sách chí quái.

Chương 6. Sách quỷ thần chí quái đời Lục triều (Hạ) - Việc nhà Phật thuyết về kết quả như loại *Minh tường ký* của Vương Việem và lời giáo huấn dụ dỗ của các phương sĩ như *Thần dị ký* của Vương Phù, *Thập dị ký* của Vương gia.

Chương 7. Sách *Thế thuyết tân ngữ* với khoảng trước và sau nó - Việc nhà Phật tranh luận kích động nhau mà sau biến thành phái Thanh Đàm (nói suông). *Ngữ lâm* của Bùi Khải, *Quách tử* của Quách Trung Chi, *Thế thuyết* của Lưu Nghĩa Khánh với lời chú của Lưu Tuấn, *Tục thuyết* của Trầm Ước, *Tiểu thuyết* của An Vân. Một loại nữa của Thế thuyết: như *Tiểu lâm* của Hàm Đăng Thuận, *Khải nhan lục* của Hầu Bạch - Từ xưa đến nay, *Thế thuyết* được mô phỏng khá nhiều.

Chương 8. Văn chương truyền kỳ đời Đường (Thượng).

Đến đời Đường người ta mới bắt đầu có ý thức viết tiểu thuyết. Tiểu thuyết của người đời Đường có ảnh hưởng rộng lớn. Vương Độ với truyện *Gương Xưa*, Vô Danh Tử với truyện *Bạch Viên* (Vượn trắng), Trương Văn

Thanh với *Chơi động tiên*. Từ sau hai niên hiệu Khai Nguyên Thiên Bảo thì tác giả xuất hiện rất đông, Trầm Ký Tế với truyện *Chiếc góí*, Trầm Á Chi với *Hận sông Tương*, Trần Hồng với truyện *Trường hận ca*, Bạch Hành Giản với truyện *Lý giai*, v.v... và v.v...

Chương 9. Văn chương truyền kỳ đời Đường (Hạ).

Hai tác giả lớn nhất: Nguyên Chấn với truyện *Oanh Oanh* cùng những trước thuật tiếp theo sau đó, Lý Công Tá với truyện *Thái thú Nam Kha*, truyện *Tạ Tiểu Nga*, *Cổ ngục mạng kinh*.

Chương 10. Tuyển tập truyền kỳ đời Đường với các tập cùng loại linh tinh khác.

Huyền quái lục của Ngưu Tăng Nhữ với những tập truyện mô phỏng nó, *Dậu dương tạp trở* của Đoàn Thành Thúc với Tập tục biên *Tạp toán* của Lý Nghĩa Sơn, và tục biên của người đời Tống Minh.

CHƯƠNG 11. Sách chí quái và văn chương truyền kỳ đời Tống.

Triều Tống khoảng đầu làm sách *Thái bình quảng ký* là bộ sách tập hợp chứa đựng các tiểu thuyết - Việc sách chí quái đời Tống muốn làm cho người ta tin: Từ Huyền với *Kê thần lục*, Ngô Thục với *Giang Hoài dị nhân truyện*. Việc sách chí quái đời Tống với dụng ý viết cho nhiều như Hồng Mai với *Di Kiên chí*. Truyền kỳ đời Tống lúc đầu hay răn dạy như Nhạc sử với *Lục chân truyện*, Dương Thái Chân ngoại truyện, Tấu Thuần với *Triệu Phi Yến biệt truyện* v.v... - Việc truyền kỳ đời Tống dựa vào truyện xưa, như *Đại nghiệp thập di ký* v.v... Chuyện *Mai phi*.

Chương 12. Thoại bản đời Tống.

Đời Đường đã có truyện cũ bằng văn thông tục, tiểu thuyết thông tục đời Tống là từ đó mà ra. Chuyện kể về các nghề vật. Chuyện kể giảng sử cùng tiểu thuyết trong 4 khoa. Thoại bản. Những chuyện loại thoại bản hiện còn thấy: *Ngũ đại sử bình thoại*, *Kinh bản thông tục tiểu thuyết*.

Chương 13. Phỏng thoại bản đời Tống Nguyên.

Thoại bản ảnh hưởng đến việc trước tác. Lưu Phủ với Thanh tởn cao nghị cùng Chích Di (Nhật lượm những điều bỏ sót). Truyện về Đại Đường *Tam Tạng Pháp sư đi lấy Kinh* - Những sự kiện bỏ sót của đời Tuyên Hòa, Đại Tống.

Chương 14. Chuyện giảng sử đời Nguyên Minh còn truyền lại (Thượng).

Toàn tướng bình thoại, bản khắc đời Nguyên, La Quán Trung và trước tác của ông: *Tam quốc chí diễn nghĩa, Tùy Đường chí truyện, Tàn Đường ngũ đại sử diễn nghĩa, Bắc Tống tam toại bình yêu truyện.*

Chương 15. Chuyện giảng sử đời Nguyên Minh còn truyền lại (Hạ).

Thi Nại Am với La Quán Trung. Bốn bản truyện *Thủy hử*, bản một trăm mười lăm hồi, bản một trăm hai mươi hồi, bản bảy mươi hồi - chuyện đẹp yên bốn bọn cướp lớn. *Hậu Thủy hử truyện* của Trần Thẩm đời Minh với *Kết Thủy hử* - truyện của Du Vạn Xuân đời Thanh. Bình thoại sử sự đời Minh từ khi mở đầu cho đến đời Lương Tống. Bản tổng quát và sửa chữa bổ sung của đời Thanh.

Chương 16. Tiểu thuyết ma quỷ đời Minh (Thượng).

Ảnh hưởng của việc tôn sùng dòng phái Đạo Gia khoảng giữa đời Minh. *Tứ du ký* (hay là *Ký về 4 cuộc đi chơi*): chuyện đời Minh, *Lên động tiên* của Ngô Minh Thái, chuyện *Hoa quan Thiên vương* cùng chuyện *Xuất thân của Huyền thiên thượng đế* của Dư Tượng Đẩu, *Tây du ký truyện* của Dương Chí Hòa.

Chương 17. Tiểu thuyết ma quỷ... (Trung).

Tây du ký của Ngô Thừa Ân, *Hậu Tây du ký* và *Tục Tây du ký*.

Chương 18. Tiểu thuyết ma quỷ... (Hạ).

Phong thần truyện của Hứa Trọng Lâm, *Tam bảo thái giám Tây dương ký* của La Mộng Đẳng, *Tây du bố* của Đồng Thuyết.

Chương 19. Tiểu thuyết nhân tình thế thái của đời Minh (Thượng).

Chuyện *Kim Bình Mai*. Việc đời Minh (vào khoảng giữa) các văn thần đạo sĩ nhờ dâng các phương thuốc mà được vua tin yêu, đã ảnh hưởng đến tiểu thuyết như thế nào - Chuyện *Ngọc Kiều Lý*. Chuyện *Tục Kim Bình Mai* của Đinh Diệu Cảnh chuyển vào lối nói về nhân quả. *Chuyện bóng hoa cách rèm*. (Cách liềm hoa ảnh) đời Minh.

Chương 20. Tiểu thuyết nhân tình đời Minh... (Hạ).

Môn phái tiểu thuyết giai nhân tài tử: Chuyện *Ngọc Kiều Lê*; Dịch ngạn sơn nhân với chuyện *Bình Sơn Lân Yến*; Danh giáo trung nhân với *Hảo cầu truyện*, Văn phong sơn nhân với *Thiết hoa tiên truyện*.

Chương 21. Tiểu thuyết thị dân đời Minh theo kiểu Tống cùng những bản chọn lọc sau đó.

Cổ kim tiểu thuyết của Phùng Mộng Long, Dự thế minh ngôn, Cảnh thế thông ngôn, Tình thế hằng ngôn (Tam ngôn). Phách án kinh kỳ (bản in lần 2) của Lăng Mông Sơ, Tây Hồ nhị tạp của Chu Thanh Nguyên, Túy tinh thạch của Đông Lỗ cổ cường si, Cổ kim kỳ quan của Báo ủng lão nhân bản chọn lọc đời Minh Thanh, Kim cổ kỳ văn của Đông bích sơn phóng chủ nhân, Túc kim cổ kỳ quan của Vô danh.

Chương 22. Tiểu thuyết đời Thanh theo kiểu tiểu thuyết Tấn Đường cùng các môn phái của nó.

Sự phục hưng mạnh mẽ và sự cảm đoán văn chương truyền kỳ phỏng theo người đời Đường vào đầu đời Minh. Bồ Tùng Linh lại mô phỏng văn truyền kỳ nói chuyện hồ tinh hay ma quái: Liêu Trai chí dị. Kỳ quán, theo lối chí quái đời Tấn Tống mà viết sách: Duyệt vi thảo đường bút ký, 5 loại. Vương Thao viết chí dị mà việc ma quỷ ít dần đi: Độn quật lan ngôn v.v... . Dòng cuối chí quái lại rơi vào lối nói chuyện nhân quả.

Chương 23. Tiểu thuyết châm biếm đời Thanh.

Ngô Kính Tử với Nho lâm ngoại sử. Nho lâm ngoại sử không có chép thêm sách. Sách châm biếm không có tiếp nối.

Chương 24. Tiểu thuyết nhân tình thế thái đời Thanh.

Hồng Lâu Mộng – nguyên tên là Thạch đầu ký, bản đầu tiên và bản đã xong hoàn toàn. Những thuyết khác nhau về sự việc trong Hồng Lâu Mộng: Thuyết gia sự của Minh Châu, Thuyết cố sự (hay chuyện đời xưa) của Đổng Ngạc Phi, Thuyết ám thị triều đình đời Khang Hi, việc đoán định về tác giả cùng người viết tiếp chuyện Hồng Lâu Mộng. Sách tiếp tục chuyện Hồng Lâu Mộng có nhiều.

Chương 25. Việc đời Thanh dùng tiểu thuyết để thấy tài học ra thế nào.

Văn chương tỏ rõ tài kinh bang tế thế. Hạ Kính Từ với *Dã tẩu bộc ngôn* (Lời thẳng thắn của ông lão nhà quê); Văn chương để tỏ ra tài văn từ: Đồ Thân với *Đàm sử*, Trần Cầu với *Yên sơn ngoại sử*. Văn chương để tỏ rõ học rộng biết nhiều: Lý Nhữ Trân với *Kính hoa duyên* (*Duyên hoa gương*).

Chương 26. Tiểu thuyết hiệp tà đời Thanh.

Từ đời Đường trở xuống các nhà văn đã hay ghi chép những việc nhỏ nhặt trong lòng. Trần Sâm với *Phẩm hoa bửu giám*. Ngụy Tú nhân với *Hoa nguyệt hán*, Du Đạt với *Thanh lâu mộng*. Việc cái ơn thừa của Hồng Lâu Mộng còn lại trong tiểu thuyết hiệp tà đến việc nó tiêu tan đi. Hàn Tử Văn với *Hải thượng hoa liệt truyện*.

Chương 27. Tiểu thuyết nghĩa hiệp đời Thanh cùng tiểu thuyết công án.

Văn Khang với *Nhi nữ anh hùng truyện*, Thạch Ngọc Côn với chuyện *Tam hiệp ngũ nghĩa* cùng với chuyện *Thất hiệp ngũ nghĩa trùng biên* của Duy Việt. Chuyện *Tiểu ngũ nghĩa*, Tục tiểu ngũ nghĩa, Chính tiểu ngũ nghĩa toàn truyện. *Thi công án* cùng với *Bành công án* các chuyện viết phỏng theo, viết tục nối thêm có nhiều. Việc tinh thần *Thủy hử* bị tiêu diệt trong dân gian.

Chương 28. Tiểu thuyết khiển trách cuối đời Thanh.

Ghi chép về hiện trạng của chốn quan trường của Lý Bửu Gia. Hiện trạng quái gở mất thấy trong 20 năm của Ngô Ốc Nghiêu và nhiều tác

phẩm khác nữa. *Lão tàn du ký* của Lưu Ngạc, *Nghiệt hải hoa* của Tăng Phát
- Tiểu thuyết khiến trách thoái hoá thành sách phỉ báng và tiểu thuyết màn
đêm.

- Hậu ký;

- Diễn biến lịch sử của tiểu thuyết Trung Quốc.

LỜI ĐỀ

Nhớ lại thời gian giảng về tiểu thuyết, cách đây cũng đã ngót mười năm, ngay việc in ra tập sách sơ lược này cũng đã cách đây bảy năm rồi. Từ bấy đến nay, phong khí tìm tòi, nghiên cứu đã lớn mạnh lên, điều còn tối được rõ ra, chỗ bí ẩn được soi sáng. Như việc giáo sư Diêm Cốc Tiết Sơn, phát hiện bản khắc in đời Nguyên, *Toan hướng bình thoại*, lại gia công tìm tòi, khảo xét, đối với vấn đề lịch sử của tiểu thuyết đúng là một việc lớn. Đến như Trung Quốc thường có người nói, nên có một bộ lịch sử của tiểu thuyết chia theo ranh giới các triều đại, thì đó cũng quyết không phải là một lời bàn nông cạn, phù phiếm không đâu. Còn tập lịch sử sơ lược này đã sớm thành lời sáo cũ chỉ do không có sách mới nào khác nên người đọc vẫn còn đọc mà thôi, nay đem in lại, lẽ ra phải có sự đổi thay. Song từ khi lưu lạc đến giờ, nghề cũ bỏ lâu rồi, cái trước làm ra đã như mây khói, cho nên chỉ có ba thiên 14, 15 với 21 là có sửa đổi lại chút ít, còn thì do không có ý mới gì khác, nói chung là cứ để như xưa. Bình lớn làm xong thì đã quá muộn, vội sành để đã lâu ngày, cho dù còn lay lắt dùng tạm cũng nghe vắng lạnh, sửa rồi lòng ảm đạm, chân thành mong có trước tác kiệt xuất ở những kẻ tài tuấn ngày mai.

Đêm 25 - 11 - 1930

LỖ TẤN

LỜI TỰA

Tiểu thuyết Trung Quốc đến nay không có sử, có chăng thì trước tiên là thấy trong văn học sử Trung Quốc của người nước ngoài làm, rồi sau thì của người Trung Quốc làm cũng có đấy, song đều rất ít, không đến một phần mười của cuốn sách. Do đó mà về tiểu thuyết vẫn không rõ ràng.

Bản thảo này tuy là chuyện lịch sử, nhưng cũng là sơ lược thôi. Song, ba năm trước đây, tác giả tình cờ phải giảng dạy môn này, tự nghĩ mình nói năng không giỏi, thính giả hoặc có nhiều người không rõ thì đã bỏ bớt những điều khoản lớn đi, rồi viết in để phát cho mọi người, rồi lại lo người chép khó nhọc, bèn rút gọn lại thành văn ngôn, giảm các ví dụ đi để biến thành một bản yếu lược, đến nay vẫn dùng. Song cuối cùng đem xếp in là vì viết in đã nhiều lần rồi, nhưng ai làm việc đó thực ra cũng đã khó nhọc lâu rồi, nay xếp chữ so với trước có phần bớt phiền phức đi, cho nên đem in.

Từ khi biên tập viết in đến nay; bốn, năm người bạn hoặc đưa sách vở cho mượn, hoặc dò lại và sửa chữa giùm, nhã ý sẵn sàng, 3 năm như một. Than ôi, xin cảm tạ ở đây.

Đêm 7 - 1 - 1923

Lỗ Tấn ghi tại Bắc Kinh

Chú: Trong bản in gộp lại xuất bản tháng 9/1925 sau lời tựa trên, có

lời tựa phụ ghi thêm cho lần tái bản, nội dung như sau:

Lời phụ ghi thêm cho lần tái bản sách Sơ lược lịch sử tiểu thuyết Trung Quốc.

Sách này sau khi in ra, nhiều lần các bạn tương tri thấy được những chỗ lầm lẫn, khiến nó được sửa đổi như hiện nay; hai ngài Độn Chuyết và Đàm Chính Bích chưa hề biết người biết mặt cũng gửi thư uấn nấn sửa chữa, tình cao ý nhã, càng cảm trong lòng. Ngài Đàm còn đưa cho xem lời của ngài Ngô Vũ An trong tập Cô khúc Trần Đàm rằng: U khuê ký là sách của Thi Quân Mỹ làm, Quân Mỹ tên là Huệ tức là cư sĩ Thi Nại Am, tác giả chuyện Thủy hử. Đó là một điều rất mới, song vì không biết sách Trần Đàm là sách nào nên chưa đem bổ sung vào, chỉ ghi lại đây, để cung cấp cho độc giả tham khảo.

10 - 9 - 1925

Lỗ Tấn ghi

Chương 1

NHỮNG TRƯỚC TÁC, SAO LỤC CÙNG NHỮNG BÌNH LUẬN, LƯỢC THUẬT CỦA SỬ GIA NÓI VỀ TIỂU THUYẾT

Tên gọi tiểu thuyết, xưa thấy trong câu của Trang Chu nói rằng: trau dồi tiểu thuyết để cầu cạnh viên quan huyện (Thiên Ngoại vật, sách *Trang Tử*), nhưng xét đúng thực tế thì danh từ đó là chỉ những lời nói vụn vặt, tầm thường, không phải có đạo lý gì ở trong, cùng với danh từ tiểu thuyết dùng về sau vốn không đồng nghĩa. Hoàn Đàm nói: “Nhà tiểu thuyết gom góp những câu nói vụn vặt, những mẩu chuyện vụn vặt, lấy thí dụ để làm ra những cuốn sách ngắn, gọn, tuy vậy cũng có thể lấy đó để răn mình, sắp xếp việc nhà”.

(Lý Thiệu chú sách *Văn tuyển 31* trong lời dẫn sách Tân luận) thì danh từ tiểu thuyết mới bắt đầu có phần giống với nghĩa dùng về sau. Nhưng sách *Trang Tử* nói vua Nghiêu hỏi Khổng Tử, sách *Hoài nam tử* nói Cung công giành ngôi vua, đây chẳng đất dứt mà thời bấy giờ cũng nhiều người cho là hai cuốn sách “vấn tất không dùng được”, thế thì loại tiểu thuyết đó cứ nên gọi là ngụ ngôn dị ký, nó không căn cứ vào kinh truyện, trái ngược với sách vở của Nho gia rồi. Các thuyết của đời sau càng rối ren hơn, nay không đủ bàn mà chỉ nên tìm chứng cứ trong sách sử thực sự vì xưa nay việc bàn luận, đoán định văn học nghệ thuật cũng vẫn là chức trách của sử quan.

MỤC LỤC

Lời giới thiệu	5
Phần thứ nhất : Trung Quốc tiểu thuyết sử lược	9
Lời đề	17
Lời tựa	19
Chương 1 : Những trước tác, sao lục cùng những bình luận, lược thuật của sử gia nói về tiểu thuyết	21
Chương 2 : Thần thoại với truyền thuyết	29
Chương 3 : Tiểu thuyết được ghi lại trong văn nghệ chí sách Hán thư	37
Chương 4 : Tiểu thuyết nay còn thấy được của người đời Hán	41
Chương 5 : Sách Quỷ thần chí quái đời Lục Triều (Thượng)	51
Chương 6 : Sách Quỷ thần chí quái đời Lục Triều (Hạ)	61
Chương 7 : Sách Thế thuyết tân ngữ và các sách mở đường kế tiếp nó	67
Chương 8 : Văn chương truyền kỳ đời Đường (Thượng)	77
Chương 9 : Văn chương truyền kỳ đời Đường (Hạ)	87
Chương 10 : Chuyện truyền kỳ đã thành tập cùng các chuyện vặt gọi là tạp trở đời Đường	97

Chương 11	: Chuyện chí quái và chuyện truyền kỳ đời Tống	105
Chương 12	: Thoại bản đời Tống	115
Chương 13	: Phỏng thoại bản đời Tống - Nguyên	125
Chương 14	: Truyện giảng sử từ đời Nguyên - Minh truyền lại (Thượng)	133
Chương 15	: Truyện giảng sử từ đời Nguyên - Minh truyền lại (Hạ)	145
Chương 16	: Tiểu thuyết thần ma đời Minh (Thượng)	159
Chương 17	: Tiểu thuyết thần ma đời Minh (Trung)	167
Chương 18	: Tiểu thuyết thần ma đời Minh (Hạ)	175
Chương 19	: Tiểu thuyết nhân tình thế thái đời Minh (Thượng)	185
Chương 20	: Tiểu thuyết nhân tình thế thái đời Minh (Hạ)	195
Chương 21	: Tiểu thuyết đời Minh mô phỏng tiểu thuyết thị dân đời Tống và các tuyển tập do người đời sau làm	205
Chương 22	: Tiểu thuyết mô phỏng đời Tấn Đường của đời Thanh cùng với các dòng phái của nó	217
Chương 23	: Tiểu thuyết châm biếm đời Thanh	229
Chương 24	: Tiểu thuyết nhân tình thế thái đời Thanh	237
Chương 25	: Việc đời Thanh dùng tiểu thuyết để biết tài năng và học vấn	253
Chương 26	: Tiểu thuyết hiệp tà đời Thanh	269
Chương 27	: Tiểu thuyết hiệp nghĩa và những vụ án nghĩa hiệp đời Thanh	283
Chương 28	: Tiểu thuyết khiển trách cuối đời Thanh	297

	Lời ghi sau	311
	Quá trình diễn biến của lịch sử tiểu thuyết Trung Quốc	313
Bài giảng thứ I	: Từ thần thoại đến chuyện thần tiên	315
Bài giảng thứ II	: Sách chí quái chí nhân thời lục triều và tác giả của nó	321
Bài giảng thứ III	: Chuyện truyền kỳ đời Đường	327
Bài giảng thứ IV	: Thuyết thoại đời Tống và ảnh hưởng của nó	335
Bài giảng thứ V	: Hai trào lưu lớn và chủ yếu của tiểu thuyết đời Minh	345
Bài giảng thứ VI	: Bốn dòng phái tiểu thuyết đời Thanh và sự tàn tạ của nó	353
Phần thứ hai	: Hán văn học sử cương yếu	363
Phần I	: Từ văn tự đến văn chương	363
Phần II	: Kinh thư và Kinh thi	368
Phần III	: Lão Tử và Trang Tử	376
Phần IV	: Khuất Nguyên và Tống Ngọc	382
Phần V	: Lý Tư	390
Phần VI	: Tiếng Sở trong Hán	392
Phần VII	: Giả Nghị và Triệu Thác	395
Phần VIII	: Văn học các nước Phiên thuộc	399
Phần IX	: Tình hình văn học phần thịnh thời Võ đế	406
Phần X	: Tư Mã Tương Như và Tư Mã Thiên	412

Lịch sử tiểu thuyết Trung Quốc

Tác giả : Lỗ Tấn

Dịch giả : Lương Duy Tâm & Lương Duy Thứ

Hiệu đính : Lương Duy Thứ

Chịu trách nhiệm xuất bản :
Giám đốc NGUYỄN VĂN THỎA
Tổng biên tập NGUYỄN THIỆN GIÁP

Biên tập : NGUYỄN THÚY HẰNG
Trình bày và bìa : Minhtri Design Co.
Sửa bản in : NGỌC ANH

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
144 Xuân Thủy - Cầu Giấy - Hà Nội
ĐT : 9714896 - 9714897 - 7682844 - 9715011

Liên kết xuất bản :
CTY VĂN HÓA MINH TRÍ - NS. VĂN LANG
25 Nguyễn Thị Minh Khai, Q.1, TP.HCM
ĐT : 8.242157 - 8233022 - Fax : 84.8.235079

MÃ SỐ : 02.130.ĐL.2002-326.2002

In 1000 cuốn khổ 14.5x20.5cm tại Xưởng in CN Trung Tâm Hội Chợ Triển Lãm Việt Nam. Số xuất bản 012/326/XB-QLXB do Cục xuất bản cấp ngày 25.03.2002. Trích ngang kế hoạch xuất bản số 212/KH/XB ngày 26.8.2002. In xong và nộp lưu chiểu quý 4 năm 2002.

Nhà Sách
VĂN LANG

25 Nguyễn Thị Minh Khai, Q.1, TP.HCM

ĐT: 8242157 - 8233022 - FAX: 8235079

9 Phan Đăng Lưu, Q.BT, TP.HCM ĐT: 8413306

E-mail: minhtri.com@hcm.vnn.vn

Giá: 47 000 đ